



2017/2209(INI)

1.3.2018

LAUSUNTO

oikeudellisten asioiden valiokunnalta

kansalaisvapauksien sekä oikeus- ja sisäasioiden valiokunnalle

tiedotusvälineiden moniarvoisuudesta ja vapaudesta Euroopan unionissa
(2017/2209(INI))

Valmistelija: Heidi Hautala

PA_NonLeg

EHDOTUKSET

Oikeudellisten asioiden valiokunta pyytää asiasta vastaavaa kansalaisvapauksien sekä oikeus- ja sisäasioiden valiokuntaa sisällyttämään seuraavat ehdotukset päätöslauselmaesitykseen, jonka se myöhemmin hyväksyy:

1. korostaa, että tiedotusvälineiden moniarvoisuus kattaa monia eri asioita, joihin kuuluvat muun muassa sulautumien valvontasäännöt, sisältövaatimukset lähetystoiminnan lisensointijärjestelmissä, läpinäkyvyys, tiedotusvälineiden omistajuuden rajallinen keskittyminen, toimituksellisen vapauden antaminen, julkisen yleisradiotoiminnan riippumattomuus ja asema, toimittajien ammatillinen tilanne, tiedotusvälineiden ja poliittisten toimijoiden sekä taloudellisten toimijoiden väliset suhteet, naisten ja vähemmistöjen pääsy mediasisältöihin, mielipiteiden moninaisuus jne.;
2. palauttaa mieliin, että sananvapaus ja tiedonvälityksen vapaus ovat Euroopan unionin perusoikeuskirjan 11 artiklassa, Euroopan ihmisoikeussopimuksen 10 artiklassa ja kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen 19 artiklassa säädettyjä perusoikeuksia ja ne ovat tärkeimpiä demokratiaamme suojelevista ja eurooppalaista identiteettiämme vahvistavista arvoista; korostaa, että tiedotusvälineiden vapauden ja moniarvoisuuden juuret ovat perusoikeuksiin kuuluvassa sananvapaudessa, joka on demokratian kulmakivi, ja tarvitsee tukea poliittiselta sektorilta; korostaa, että sananvapaus voi myös suojella koko yhteiskunnan oikeutta saada tietoa sitä kiinnostavista asioista; kehottaa komissiota ja jäsenvaltioita ryhtymään riittäviin toimenpiteisiin moniarvoisten, riippumattomien ja vapaiden tiedotusvälineiden suojelemiseksi ja edistämiseksi, jotta voidaan varmistaa sananvapaus ja demokratia;
3. kehottaa komissiota seuraamaan ja keräämään tietoja ja tilastoja tiedotusvälineiden vapaudesta ja moniarvoisuudesta kaikista jäsenvaltioista sekä analysoimaan tapaukset, joissa sananvapautta koskevia toimittajien ja muiden tiedotusvälineiden ammattilaisten perusoikeuksia on rikottu, noudattaen samalla toissijaisuusperiaatetta; kehottaa komissiota ehdottamaan toimenpiteitä, joilla puututaan näissä arvioinneissa tehtyihin havaintoihin;
4. korostaa, että moniarvoisessa ja demokraattisessa yhteiskunnassa kansalaisilla on oltava asianmukaiset ja täydet tiedot, jotta he voivat osallistua aktiivisesti ja tehokkaasti julkiseen elämään ja poliittisiin keskusteluihin; kehottaa komissiota ja jäsenvaltioita edistämään tervettä poliittista keskustelua ja pitkäkestoista poliittista sitoutumista tärkeiden ihmisoikeuksien kunnioittamiseen parantamalla medialukutaitoa, tiedotusvälineiden moniarvoisuutta ja eettisyyttä; panee huolestuneena merkille, että tiedotusvälineiden vapauden ja moniarvoisuuden rajoittaminen on johtanut demokratiavajeeseen ja että demokratiavaje yhdessä jäsenvaltiossa voi vaikuttaa koko Euroopan unioniin erityisesti, kun julkisten tiedotusvälineiden riippumattomuus saattaa vaarantua hallitsevan enemmistön vaikutusvallan vuoksi; korostaa, että tällaista vaikutusta voidaan tasapainottaa asianmukaisesti varustelluilla ja rahoitetuilla sekä riippumattomilla julkisen palvelun tiedotusvälineillä, jotka kykenevät vastustamaan hallituksen väliintuloa ja joissa esitellään erilaisia poliittisia näkemyksiä; kannustaa hyväksymään julkisen palvelun tiedotusvälineiden alalla selkeitä säännöksiä ja hyviä hallinnollisia käytäntöjä myös valtiontuen ja kaiken julkisen rahoituksen osalta, jotta voidaan vahvistaa julkisten tiedotusvälineiden riippumattomuutta ja niiden valmiuksia

täyttää yleisen edun mukainen tehtävänsä;

5. pitää valitettavana, että tiedotusvälineiden omistajuuden keskittymiseen jäsenvaltioissa ja EU:n tasolla on kiinnitetty liian vähän huomiota; korostaa, että EU:n kilpailusäännöt ovat tärkeässä asemassa pyrittäessä estämään määräävän aseman syntymistä tai sen väärinkäyttöä ja kehottaa siten komissiota ja jäsenvaltioita varmistamaan, että näitä sääntöjä sovelletaan asianmukaisella ja tehokkaalla tavalla; kehottaa jäsenvaltioita riippumattomien kansallisten sääntelyviranomaisensa kautta seuraamaan tiedotusvälineiden keskittymistä ja tarjoamaan helposti saatavilla olevaa ja täysin avointa tietoa tiedotusvälineiden omistuksesta, mukaan lukien tosiasialliset omistajat ja edunsaajat, ja taloudellisesta vaikutusvallasta niihin sekä tiedotusvälineille annettavasta taloudellisesta tuesta, verkkomediat mukaan luettuina; suosittaa, että nämä tiedot annetaan julkisesti saataville kaikissa jäsenvaltioissa mahdollisen hallinnan ja vaikutusvallan lähteen tunnistamiseksi, jotta voidaan vahvistaa vastuuvollisuutta ja varmistaa toimituksellinen ja journalistinen riippumattomuus ja suojella tiedotusvälineiden roolia vallan vahtikoirana;
6. on erittäin huolestunut lainsäädännöllisistä ja hallinnollisista toimenpiteistä, joita tietyissä jäsenvaltioissa käytetään tiedotusvälineiden toiminnan rajoittamiseen ja hallintaan suoraan tai välillisesti, erityisesti julkisten tiedotusvälineiden alalla, tai tiedotusvälineiden moniarvoisuuden tukematta jättämiseen; korostaa, että jäsenvaltioilla on myönteinen velvollisuus varmistaa tiedotusvälineiden moniarvoisuus ja ympäristö, jossa kansalaiset voivat osallistua julkiseen keskusteluun ja kertoa ajatuksiaan ja mielipiteitään pelkäämättä; painottaa, että olisi suojeltava peruseriaatetta, joka koskee toimituksellista riippumattomuutta suhteessa hallitukseen ja/tai poliittisiin tai kaupallisiin intresseihin sekä yksityisiin etuihin, jotka uhkaavat median vapautta ja moniarvoisuutta; korostaa, että vaalikampanjoinnin ja muiden asiaankuuluvien tapahtumien, erityisesti jos niillä on huomattavaa vaikutusta kansalaisten elämään ja yleiseen mielipiteeseen, olisi oltava oikeudenmukaista, tasapuolista ja puolueetonta; kehottaa jäsenvaltioita noudattamaan Euroopan neuvoston suosituksia ja päätöslauselmia julkisten tiedotusvälineiden riippumattomuudesta ja palauttaa mieliin tältä osin perussopimuksissa asetetut vaatimukset; korostaa, että julkisen palvelun tiedotusvälineiden valvonnan on kuuluttava riippumattomille elimille eikä suoraan poliittisille toimielimille, kuten hallituksille; tähdentää lisäksi, että toimituksellinen riippumattomuus on taattava valtion rahoittamien julkisen palvelun tiedotusvälineiden tapauksessa;
7. kehottaa komissiota ja jäsenvaltioita edistämään ja kehittämään uusia sosiaalisesti kestäviä taloudellisia malleja, joiden tavoitteena on rahoittaa ja tukea laadukasta ja riippumatonta journalismia ja vahvistaa moniarvoisen tiedotusvälineiden järjestelmän kannalta välttämättömien julkisen palvelun tiedotusvälineiden kestävyttä;
8. ehdottaa, että tiedotusvälineiden vapauden ja moniarvoisuuden tehokasta suojelemista varten yritysten, joiden todellinen omistaja omistaa myös media-alan yhtiön, osallistuminen julkisiin hankintoihin olisi kiellettävä, tai siitä olisi ainakin tehtävä täysin läpinäkyvä; ehdottaa, että jäsenvaltioita olisi vaadittava raportoimaan säännöllisesti kaikesta media-alan yrityksille annettusta julkisesta rahoituksesta ja että tiedotusvälineiden omistajille annettavaa julkista rahoitusta olisi valvottava säännöllisesti; korostaa, että tiedotusvälineiden omistajia ei saisi olla tuomittu rikoksista

tai todettu syyllisiksi rikoksiin;

9. korostaa, että kaikki media-alan organisaatioille myönnettävä julkinen rahoitus olisi myönnettävä sellaisten syrjimättömien, objektiivisten ja läpinäkyvien kriteereiden perusteella, jotka olisi ilmoitettava etukäteen kaikille media-alan organisaatioille;
10. ehdottaa, että mediataloille myönnettävän julkisen rahoituksen olisi oltava vain sellaisten media-alan organisaatioiden saatavilla, jotka julkaisevat helposti yleisön saatavilla olevat toimintasäännöt;
11. on huolestunut siitä, että vaikutusvaltaiset kaupalliset toimijat ovat turvautuneet strategisesti kansalaisvaikuttamista vastaan nostettaviin oikeusjuttuihin (SLAPP) toimittajien vaientamiseksi, heidän työnsä estämiseksi tai muulla tavoin heidän työhönsä puuttumiseksi; kehottaa komissiota panemaan tämän suuntauksen merkille ja ehdottamaan lainsäädäntöä, jolla estettäisiin tällaiset väärinkäytökset;
12. on huolissaan siitä, että suuri määrä toimittajia ja muita tiedotusvälineiden ammattilaisia joutuu yhä useammin uhkailluksi, häirityksi, valvotuksi ja jopa tapetuksi tutkivan työnsä ja vallan väärinkäytöstä, korruptiosta, ihmisoikeusrikkomuksista ja rikollisesta toiminnasta raportointinsa vuoksi; pitää valitettavana, että ainoastaan pieni osuus toimittajiin kohdistuvasta uhkailusta tai häirintätapauksista ilmoitetaan poliisille; kehottaa jäsenvaltioita parantamaan journalismin suojelua ja toimittajien sekä muiden tiedotusvälineiden ammattilaisten turvallisuutta varmistamalla, että sovellettava lainsäädäntö pannaan täytäntöön asianmukaisella tavalla, ja seuraamalla uhkailua ja häirintää sekä raporttoimalla siitä;
13. toteaa jälleen, että toimittajien ja muiden tiedotusvälineiden ammattilaisten työolosuhteet ja turvallisuus ovat ennakoedellytyksiä sen takaamiseksi, että he voivat täyttää tehtävänsä ja uutisoida kansalaisille yleistä etua koskevista asioista; kehottaa siksi jäsenvaltioita ja media-alan organisaatioita varmistamaan toimittajien ja muiden tiedotusvälineiden ammattilaisten oikeudenmukaiset työolosuhteet;
14. kehottaa jäsenvaltioita varmistamaan, että ne toteuttavat jatkotoimia, jotka koskevat journalismin suojelemisesta sekä toimittajien ja muiden media-alan toimijoiden turvallisuudesta annettua Euroopan neuvoston ministerikomitean julistusta;
15. kehottaa komissiota ja jäsenvaltioita varmistamaan, että toimittajilla on asianmukaiset välineet tietojen pyytämiseksi ja vastaanottamiseksi EU:n ja jäsenvaltioiden julkishallinnon viranomaisilta asetuksen (EY) N:o 1049/2001 asiakirjojen saamisesta yleisön tutustuttavaksi mukaisesti ilman, että tutustuminen estetään mielivaltaisilla päätöksillä; toteaa, että toimittajien tai kansalaisten tutkintoikeuden kautta saamat tiedot, väärinkäytösten paljastajien avulla saadut tiedot mukaan luettuina, täydentävät toisiaan ja molemmat ovat keskeisen tärkeitä, jotta toimittajat voivat täyttää yleistä etua koskevan tehtävänsä; toteaa jälleen, että julkisiin lähteisiin ja tapahtumiin pääsystä olisi perustuttava objektiivisiin, syrjimättömiin ja läpinäkyviin kriteereihin;
16. toteaa, että jäsenvaltioiden olisi varmistettava, että käyttöön otetaan asianmukaiset välineet, joiden avulla tunnistetaan toimijat, jotka ovat vastuussa muiden vahingoittamisesta tiedotusvälineiden välityksellä, myös verkkoympäristössä, noudattaen samalla täysimääräisesti perusoikeuksia;

17. toteaa, että toimittajat tarvitsevat parhaan mahdollisen oikeudellisen suojan, jotta he voivat käyttää ja levittää tällaisia yleisiä etua koskevia tietoja työssään;
18. panee merkille oikeuden paljastaa väärinkäytöksiä kaikissa tapauksissa, joissa tiedot paljastetaan hyvässä uskossa ja joissa ne ovat selvästi yleisen edun mukaisia, kuten esimerkiksi perusoikeuksien tai rikoslainsäädännön rikkomista koskevissa tapauksissa, mukaan lukien aktiivinen ja passiivinen korruptio, tai joissa on kyse tiedoista, jotka paljastavat uhan turvallisuudelle, terveydelle tai ympäristölle;
19. panee merkille, että perustellulta pohjalta toimivat väärinkäytösten paljastajat voivat olla olennaisen tärkeä tietolähde tutkiville journalisteille ja siten antaa panoksensa riippumattomalle lehdistölle; kehottaa komissiota näin ollen tarjoamaan perussopimusten mukaista EU:n laajuista suojelua demokratiaa, mielipiteiden moninaisuutta ja sananvapautta koskevien unionin tavoitteiden mukaisesti; korostaa, että väärinkäytösten paljastajien suojele kulkee käsi kädessä toimittajien lähteiden salassapidon kanssa, mutta tämän on oltava tasapainossa syytettyjen luonnollisten henkilöiden ja oikeushenkilöiden perusoikeuksien kanssa;
20. korostaa, että väärillä syytöksillä tai harhaanjohtavilla tiedoilla voi olla kauaskantoisia seurauksia ihmisille ja yrityksille; palauttaa mieliin, että vääriä syytöksiä esittäneet olisi saatettava vastuuseen teoistaan, eivätkä he saisi hyötyä väärinkäytösten paljastajien suojelusta; korostaa, että tehokkaat oikeussuojakeinot olisi tarjottava kaikille henkilöille, joiden kunniaa on loukattu virheellisillä tai harhaanjohtavilla tiedoilla;
21. korostaa, että taloudellisen tai poliittisen hyödyn saamista varten tietoisesti luotu tai levitetty disinformaatio eli niin sanotut ”valeuutiset” rikkovat tiedotusvälineiden ja kansalaisten välisen luottamuksen ja voivat mahdollisesti vaarantaa liberaalit demokraatit sekä heikentää demokraattisia arvojamme, kuten sananvapautta ja oikeusvaltioperiaatetta; katsoo, että sosiaalisen median tehtyä tällaisten paikkansapitämättömien tietojen levittämisestä paljon helpompaa kuin perinteisissä tiedotusvälineissä, meidän on löydettävä ratkaisuja, joiden avulla valeuutisten tekijät saatetaan vastuuseen teoistaan digitaalisessa mediassa, kuten on tapana tehdä verkon ulkopuolisessa maailmassa; korostaa, että vastauksena ei voi olla tiukka sääntely tai ajatusten ja näkemysten sensurointi, vaan sen sijaan disinformaation ja propagandan torjumista koskevan ratkaisun muodostavat tietojen luotettavuuden varmistaminen ja koulutetut ja kriittisesti ajattelevat kansalaiset sekä medialukutaito; kehottaa jäsenvaltioita ja EU:n toimielimiä osoittamaan riittävästi resursseja disinformaation torjumiseen ja ryhtymään koordinoituihin toimenpiteisiin valeuutisia tahallaan julkaisevia ja levittäviä toimijoita vastaan; korostaa tältä osin sitä, että tiedotusvälineiden käyttäjien on kyettävä erottamaan toisistaan faktat ja puhtaat mielipiteet; korostaa, että valeuutisten levittämisen vastaisen strategian laatimiseen ja täytäntöönpanoon aktiivisesti osallistuvien Euroopan ulkosuhdehallinnon (EUH) strategisen viestinnän osaston ja erityisesti nykyisen East StratCom -työryhmän toimintaa on yleisesti ottaen tehostettava ja että niiden resursseja on lisättävä, jotta ne voivat suoriutua tehtävistään tehokkaasti; korostaa jäsenvaltioiden tarvetta täydentää EU:n ponnisteluja valeuutisten torjumiseksi ja osallistua kaikilla tasoilla, mukaan lukien yhteistyö EU:n naapurimaiden kanssa, moniarvoisen mediaympäristön edistämiseen, jotta EU:n politiikoista voidaan viestiä totuudenmukaisella, johdonmukaisella ja kattavalla tavalla; suhtautuu myönteisesti komission ilmoitukseen siitä, että se aikoo

valmistella valeuutisten torjuntaa koskevan strategian, joka on tarkoitus julkaista myöhemmin;

22. panee merkille, että uudet teknologiat ovat muuttaneet dramaattisesti perinteisen lehdistön liiketoimintamallia; uskoo kuitenkin, että johdonmukaisen lainsäädäntökehityksen avulla digitalisaatio voi edistää media-alan toimijoiden välistä kilpailua ja tehdä tietojen ja sisällön saamisesta ja luomisesta demokraattisempaa;
23. toteaa, että kehittyvässä digitaalisen median ekosysteemissä on noussut esiin uusia välittäjiä, jotka kykenevät vaikuttamaan verkossa esiintyviin tietoihin ja ajatuksiin ja hallitsemaan niitä hankkimalla itselleen portinvartijan tehtäviä ja valtuuksia; korostaa, että riippumattomia ja itsenäisiä verkkokanavia, -palveluja ja -lähteitä on oltava riittävä määrä, jotta voidaan varmistaa mielipiteiden ja demokraattisten ajatusten moniarvoisuus kansalaisille yleistä etua koskevista kysymyksistä; kehottaa jäsenvaltioita kehittämään uusia tai jo olemassa olevia politiikkoja ja toimenpiteitä näihin asioihin liittyen;
24. korostaa, että lehdistön riippumattomuus kattaa sekä julkiset että yksityiset tiedotusvälineet; korostaa tässä yhteydessä eettisten sääntöjen merkitystä toimittajille ja päätoimittajille; painottaa, että tällaisiin eettisiin sääntöihin olisi kuuluttava velvollisuus varmentaa tiedot ja tietolähteet; korostaa, että verkossa levitettävään sisältöön olisi sovellettava samaa varmistamisvelvollisuutta kuin verkon ulkopuolella tapahtuvaan tiedonvälitykseen; on tähän liittyen huolissaan siitä, että standardit vaikuttavat laskeneen nopeasti muuttuvassa verkkoympäristössä, jossa määrä, riipeys ja klikkiotsikot vaikuttavat olevan täsmällisyyttä tärkeämpiä;
25. pitää myönteisenä, että vuonna 2016 pidetyssä vuotuisessa perusoikeuskollokviossa keskityttiin aiheeseen ”Moniarvoiset tiedotusvälineet ja demokratia”, ja pitää ilahduttavina tiedotusvälineiden vapautta ja moniarvoisuutta käsittelevän korkean tason työryhmän suosituksia; pyytää jälleen ryhtymään lainsäädäntötoimiin tiedotusvälineiden moniarvoisuutta koskevien standardien varmistamiseksi EU:n tasolla painetun median, kunnianloukkausten, tiedotusvälineiden omistajuuden keskittymisen ja tiedotusvälineiden omistajuutta koskevan läpinäkyvyyden jne. osalta; toteaa, että Euroopan yhteinen sosiaalinen ja poliittinen tila edellyttää tiedotusvälineiden vapautta ja moniarvoisuutta, jotta voidaan taata hyvin toimiva demokratia;
26. korostaa, että tiedotusvälineiden vapautta, sananvapautta ja tiedotusvälineiden moniarvoisuutta koskevat periaatteet ovat yhtä tärkeitä liittymistä valmisteleville maille ja Euroopan naapuruusalueen maille kuin EU:n jäsenvaltioillekin; kehottaa komissiota varmistamaan, että näitä periaatteita vahvistetaan ja valvotaan asianmukaisella tavalla näissä maissa ja että tukiohjelmat sidotaan näiden periaatteiden noudattamiseen.

TIEDOT HYVÄKSYMISESTÄ LAUSUNNON ANTAVASSA VALIOKUNNASSA

Hyväksytty (pvä)	22.2.2018
Lopullisen äänestyksen tulos	+: 21 -: 0 0: 2
Lopullisessa äänestyksessä läsnä olleet jäsenet	Max Andersson, Joëlle Bergeron, Marie-Christine Boutonnet, Jean-Marie Cavada, Kostas Chrysogonos, Mady Delvaux, Rosa Estaràs Ferragut, Lidia Joanna Geringer de Oedenberg, Sylvia-Yvonne Kaufmann, Gilles Lebreton, António Marinho e Pinto, Emil Radev, Evelyn Regner, Francis Zammit Dimech, Tadeusz Zwiefka
Lopullisessa äänestyksessä läsnä olleet varajäsenet	Daniel Buda, Angel Dzhambazki, Evelyne Gebhardt, Jytte Guteland, Heidi Hautala, Kosma Złotowski
Lopullisessa äänestyksessä läsnä olleet sijaiset (200 art. 2 kohta)	Norbert Erdős, Michaela Šojdrová

**LOPULLINEN ÄÄNESTYS NIMENHUUTOÄÄNESTYKSENÄ LAUSUNNON
ANTAVASSA VALIOKUNNASSA**

21	+
ALDE	Jean-Marie Cavada, António Marinho e Pinto
EFDD	Joëlle Bergeron
ENF	Marie-Christine Boutonnet, Gilles Lebreton
GUE/NGL	Kostas Chrysogonos
PPE	Daniel Buda, Norbert Erdős, Rosa Estaràs Ferragut, Emil Radev, Michaela Šojdrová, Francis Zammit Dimech, Tadeusz Zwiefka
S&D	Mady Delvaux, Evelyne Gebhardt, Lidia Joanna Geringer de Oedenberg, Jytte Guteland, Sylvia-Yvonne Kaufmann, Evelyn Regner
VERTS/ALE	Max Andersson, Heidi Hautala

0	-

2	0
ECR	Angel Dzhambazki, Kosma Zlotowski

Symbolien selitys:

+ : puolesta

- : vastaan

0 : tyhjää